

Отримано: 28 лютого 2019 р.

Прорецензовано: 03 березня 2019 р.

Прийнято до друку: 06 березня 2019 р.

e-mail: vasylichuk2018@gmail.com

DOI: 10.25264/2311-5149-2019-12(40)-81-85

Васильчук І. П. Трансформаційні можливості фінансів у забезпеченні переходу до сталого розвитку. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»* : науковий журнал. Острог : Вид-во НаУОА, березень 2019. № 12(40). С. 81–85.

УДК: 336.113.2:330.35(043.3)

JEL-класифікація: G 19, N 20

Васильчук Ірина Петрівна,

доктор економічних наук, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Криворізький економічний інститут ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ ФІНАНСІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПЕРЕХОДУ ДО СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Досліджено й узагальнено наукові погляди на зміст поняття «стале фінансування» та надано його авторське визначення. Доведено, що з еволюцією поглядів на сутність сталого розвитку та відповідальність бізнесу відбувається переосмислення ролі, функцій, цільових орієнтирів фінансової системи та змісту такої її ознаки, як стійкість. Обґрунтовано виділення етапів розвитку та запропоновано авторську періодизацію еволюції концепції сталого фінансування.

Ключові слова: цілі сталого розвитку, фінансування сталого розвитку, фінансова система, періодизація.

Васильчук Ирина Петровна,

доктор экономических наук, профессор кафедры финансов, банковского дела и страхования
Криворожского экономического института ГВУЗ «КНЭУ имени Вадима Гетьмана»

ТРАНСФОРМАЦИОННЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ ФИНАНСОВ В ОБЕСПЕЧЕНИИ ПЕРЕХОДА К УСТОЙЧИВОМУ РАЗВИТИЮ

Исследованы и обобщены научные взгляды на содержание понятия «устойчивое финансирование» и предложено его авторское определение. Доказано, что с эволюцией взглядов на сущность устойчивого развития и ответственность бизнеса происходит переосмысление роли, функций, целевых ориентиров финансовой системы и содержания такой ее характеристики как устойчивость. Обосновано выделение этапов развития и предложена авторская периодизация эволюции концепции устойчивого финансирования.

Ключевые слова: цели устойчивого развития, финансирование устойчивого развития, финансовая система, периодизация.

Iryna Vasylchuk,

Director of Economics, Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance,
Kryvyi Rih Economic Institute of Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

FINANCES TRANSFORMATIVE POSSIBILITIES IN TRANSITION TOWARDS A SUSTAINABLE DEVELOPMENT

The scientific views of the “sustainable financing concept” have been explored and summarized. On this basis the author’s definition of the term “sustainable finance” have been given. It is proved that there was a rethinking of the role, functions, targets of the financial system according to the evolution of views on the essence of sustainable development and the responsibility of business.

Author’s periodization of the sustainable finance concept evolution was proposed. Three stages of the sustainable finance concept evolution have been identified: 1) 2000-2005. Emergence of the concept: Sustainable Finance 1.0. Institutionalization of the environment of sustainable finance. 2) 2006-2014. Expansion (Distribution): Sustainable Finance 1.1. Development of the instrumental grounding of the concept and its practical verification. 3) 2015 – present time. Expansion (Deepening): Sustainable Finance 2.0. Standardization of principles, procedures and technologies for creating a sustainable financial system.

Key words: sustainable development goals, sustainable finance, financial system, periodization.

Постановка проблеми. Світ безперервно та швидко еволюціює. Якщо ще на початку 2000-х років активно дискутували про зміст і складники загальноцивілізаційного сталого розвитку, етичність бізнесу та його відповідальність за вплив на соціум і довкілля, то вже через якихось десять років корпоративна соціальна відповідальність (CSR 1.0, Corporate Social Responsibility) стала важливим складником формування корпоративної політики, а екологічні, соціальні чинники та питання корпоративного управління

(ESG-factors) визнали важливими критеріями ухвалення інвестиційних рішень суб'єктами фінансового сектору економіки. Тоді в різноманітних академічних і практико-орієнтованих публікаціях [1-3] все частіше почали порушувати питання щодо спільної відповідальності за сталий розвиток і створення спільних цінностей (Porter & Kramer, 2011) [3]. Ріст усвідомлення широким загалом безальтернативності сталого розвитку в результаті привело до нового етапу еволюції концепції відповідальності бізнесу – Corporate Sustainability and Responsibility (CSR 2.0), а інвестиції у сталі компанії та проекти поступово почали визнавати як мейнстрім.

Ухвалені на 70-й сесії Генеральної асамблеї ООН (2015 р.) розширені Цілі сталого розвитку на період до 2030 року (ЦСР – 2030) поставили перед фінансовими установами, державними органами, корпораціями, міжурядовою системою та громадянським суспільством амбітне управлінське завдання – забезпечити інтеграцію екологічних, економічних і соціальних чинників (ESG issues) у всі аспекти їх діяльності, тим самим вивести перехід до сталого розвитку на більш високий рівень. Усе це висуває вимоги до трансформації фінансової системи на оновлених засадах та формування відповідної інфраструктури фінансового ринку. Водночас, відбувається переосмислення ролі і трансформаційних можливостей фінансів у досягненні Цілей сталого розвитку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Ухвалення ЦСР підштовхнуло інтерес наукової спільноти до дослідження фінансування сталого розвитку в Україні. Вітчизняні науковці переважно орієнтовані на вивчення аспектів фінансування розвитку «зеленої економіки» в Україні (Гацька, 2017; Карлін, 2017; Добровольська, 2018) [4–6] та соціально відповідального інвестування (Мельничук, 2016; Сардак, 2017) [7–8], хоча в останні роки з'являються публікації, присвячені інституційному забезпеченню фінансування сталого розвитку (Катан, Васильєва, Вініченко, 2016; Сакаль, 2017) [9–10]. Водночас бракує досліджень, пов'язаних із теоретичним обґрунтуванням концепції «фінансування сталого розвитку», та немає загально визнаного перекладу терміна «Sustainable finance», яке б відображало багатогранність поняття.

Мета і завдання дослідження. Основна мета дослідження – з'ясувати зміст поняття «Sustainable finance» й обґрунтувати трансформаційну роль фінансів у забезпеченні переходу до сталих економіки та суспільства крізь призму еволюції концепції «Sustainable finance».

Виклад основного матеріалу. Фінанси відіграють надзвичайно важливу роль у прискоренні переходу до сталого розвитку. Виконуючи свою основну функцію – забезпечувати алокацію капіталу для найбільш продуктивного використання – фінансова система через розподіл і перерозподіл фінансових ресурсів тисне на економічних агентів, змушуючи їх рухатись у бік сталості. Визнання трансформаційних можливостей фінансів у забезпеченні переходу до низьковуглецевої ресурсозберігальної та інклюзивної економіки дозволило світовим фінансовим лідерам сформулювати оновлену місію фінансової системи – сприяти суспільству через підвищення соціального багатства та добробуту (Smith, 2017) [11].

Зміна цільових настанов функціонування фінансової системи зумовила появу як нових напрямів фінансування, так і нових понять, зокрема таких, як «фінансування сталого розвитку», або «стале фінансування» (Sustainable Finance), та «стала фінансова система» (Sustainable Financial System). Аналіз фахових публікацій засвідчив, що досі не існує усталеного трактування дефініції «Sustainable Finance». У більш загальному контексті під фінансуванням сталого розвитку розуміють: 1) процес урахування екологічних і соціальних міркувань під час ухвалення рішень щодо кредитування та інвестування, що призводять до збільшення інвестицій у проекти і корпорації, які вирізняються такими характеристиками, як довготерміновість та орієнтація на сталий розвиток [12–14]; 2) фінансування (інвестування і кредитування), яке взаємодіє з економічними, соціальними й екологічними проблемами [16–17]; фінансування інвестицій, які забезпечують екологічну користь і передбачають розгляд додаткових аспектів сталого розвитку [18]; фінансування, яке бере до уваги екологічні, соціальні, етичні критерії та якість корпоративного управління під час оцінювання потенційних інвестицій [19–20]; надання фінансового капіталу і послуг з управління фінансовими ризиками у формі, що забезпечує економічне зростання, соціальну справедливість і управління довкіллям [21].

Українські вчені трактують сталі фінанси в контексті панівного на вітчизняних теренах підходу до розуміння сутності фінансів як фінансових відносин. Тому розглядають, зокрема «зелені фінанси», як складник фінансування сталого розвитку і тлумачать зміст поняття як «сукупність фінансових відносин між окремими країнами світу, а також у середині цих країн із приводу використання фінансових важелів, інструментів, норм і нормативів, які сприяють збереженню й покращенню кліматичних умов із метою належного відтворення чинників виробництва» [5, с. 150].

На нашу думку, з позицій постачальників капіталу фінансування сталого розвитку – це діяльність установ фінансового сектору економіки, пов'язана із забезпеченням капіталом потреб економічних агентів щодо реалізації їх стратегій у досягненні Цілей сталого розвитку за різними рівнозначними тематичними сферами діяльності – економічною, екологічною та соціальною. Загалом стале фінансування – це

фінансування, що забезпечує розвиток, стійкий у кожному з його трьох вимірів – економічному, соціальному й екологічному [13]. Завдяки новим методам та інструментам стале фінансування створює кращі можливості залучення капіталу в проекти й компанії, орієнтовані на сталий розвиток.

Паралельно з еволюцією поглядів на сутність сталого розвитку та відповідальність бізнесу відбувається і переосмислення ролі та функцій фінансової системи. Зокрема, змінилися підходи і до розуміння цільових орієнтирів функціонування фінансової системи та змісту такої її ознаки, як стійкість. Якщо раніше під стійкістю фінансової системи розуміли її здатність протистояти фінансовій кризі, то в останні роки переосмислили сутність стійкості: її тепер розглядають ширше, беручи до уваги не тільки економічні, але й соціальні та екологічні чинники згідно з триєдиною концепцією сталого розвитку «People, Planet, Profit». Відповідно під «сталою» розуміють таку фінансову систему, яка обслуговує перехід до сталого розвитку – фокусується на довгостроковому горизонті та чинниках сталого розвитку (ESG factors) [17, 21]. Отже, щоб бути сталою, фінансова система має ґрунтуватися на принципах сталого розвитку та використовувати його можливості.

Трансформаційні можливості сталих фінансів якнайкраще можна відстежити крізь призму розвитку концепцій соціально відповідального інвестування та корпоративної соціальної відповідальності. З цього приводу треба зазначити таке:

1) Хоча історія етичних і екологічних інвестицій налічує багато років (див. еволюція соціально відповідального інвестування [23]), але це були окремі ініціативи з боку соціально відповідальних фінансових установ, які в ухваленні інвестиційних рішень керувалися певними критеріями (етичними, екологічними, соціальними). Офіційними датами виділення сталого фінансування в окремий напрям можна вважати 18–22 березня 2002 року, коли відбулася перша Міжнародна конференція з фінансування розвитку (м. Монтеррей, Мексика), присвячена безпосередньо виробленню системи заходів з фінансування сталого розвитку на макро- та мікрорівнях.

2) Фінанси виконують забезпечувальну функцію, вони завжди вторинні й формують рефлексію на ті чи інші запити, тому і формування окремого напрямку фінансування сталого розвитку як цілісної системи відбувається з певним часовим лагом. Так, якщо бізнес (нефінансовий сектор) вже навчився отримувати вигоди від сталого розвитку, використовуючи його можливості, то суб'єкти фінансової системи ще ні. Проте надалі, відповідаючи на новий запит, саме фінансова система, буде драйвером розвитку, змінюючи потоки капіталу та спрямовуючі їх у сталі компанії та проекти.

Отже, можна зробити висновок про еволюціонування теоретико-практичної концепції сталого фінансування, що дозволяє виділити етапи та періодизувати її розвиток (табл. 1).

I етап. Зародження концепції (2000–2005 рр.): *Sustainable Finance 1.0*. На цьому етапі відбувається початкова інституціоналізація середовища сталих фінансів: ухвалюють засадничі положення, вперше розробляють і апробують спеціально створені фінансові інструменти.

II етап. Фаза – «Експансія (поширення)» (2006–2014 рр.): *Sustainable Finance 1.1*. Відбувається подальша інституціоналізація середовища сталих фінансів, розвиток інструментального обґрунтування концепції та її практичної верифікації через імплементацію принципів та положень парадигми сталого розвитку в практичну діяльність організацій фінансового сектору та нефінансових корпорацій. Вибухова поява організацій та ініціатив, орієнтованих на розбудову засад сталого розвитку. Цільова настанова – запобігання екологічним та соціальним ризикам і ризикам неефективного корпоративного управління.

III етап. Експансія (поглиблення) (2015 р. – теперішній час): *Sustainable Finance 2.0*. Подальший розвиток концепції на основі використання трансформаційних можливостей Sustainable Finance, який передбачає стандартизацію принципів, процедур і технологій для створення сталої фінансової системи. Спостерігається зміна паттернів – розгляд ESG-factors як можливостей.

На сьогодні відбувається подальше поширення ідей і принципів сталого розвитку через проникнення в усі царини діяльності економічних агентів, визнання ідеології сталого розвитку як панівної.

Висновки. Фінанси – наріжний камінь у досягненні Цілей сталого розвитку, що зумовило виділення окремого напрямку, як стале фінансування. Через алокацію капіталу в соціально відповідальні компанії та сталі проекти фінансова система створює умови для успішної розбудови економіки і суспільства на принципах сталого розвитку. Обґрунтовано, що оновленою місією фінансової системи є сприяння суспільству через підвищення соціального багатства й добробуту та розкрито новий зміст такої характеристики фінансової системи, як сталість.

Установлено, що концепція сталого фінансування зазнає еволюційних змін. Це дозволило виділити на сьогодні три етапи її розвитку: 1) 2000–2005 рр. Зародження концепції: Sustainable Finance 1.0. 2) 2006–2014 рр. Експансія (поширення): Sustainable Finance 1.1. 3) 2015 р. – теперішній час. Експансія (поглиблення): Sustainable Finance 2.0.

Література:

1. Mill G. A. The Financial Performance of a Socially Responsible Investment Over Time and a Possible Link with Corporate Social Responsibility. *Journal of Business Ethics*. 2006. 63 (2). P. 131–148.
2. Hill R. Ainscough T., Shank T., Manullang D. Corporate Social Responsibility and Socially Responsible Investing: A Global Perspective. *Journal of Business Ethics*. 2007. 70 (2). P. 166–167.
3. Porter, M. E., & Kramer, M. R. Creating shared value. *Harvard Business Review*. 2011. 89. P. 62–77.
4. Гацька Л. П. Тенденції екологізації фінансової системи, можливості для країн, що розвиваються. *Гроші, фінанси і кредит*. 2017. № 5. С. 187–191.
5. Карлін М. Проблеми й перспективи використання «зелених» фінансів територіальними громадами: світовий досвід та Україна. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2017. С. 148–156.
6. Добровольська О. В. «Зелені фінанси» як складова парадигми сталого розвитку. *Бізнес Інформ*. 2018. № 5. С. 287–294.
7. Мельничук Л.С. Сутність та значення соціальних інвестицій. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 11. С. 434–437.
8. Сардак С. Е., Єгорова І. І. Зміст і спрямування соціально відповідального інвестування. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Випуск 19. С. 236–240.
9. Катан Л. І., Васильєва Н. К., Вініченко І. І. Інституційне забезпечення фінансування сталого розвитку аграрної сфери України. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Менеджмент інновацій*. 2016. Том 24, випуск 7. С. 207–214.
10. Сардак С. Е., Єгорова І. І. Зміст і спрямування соціально відповідального інвестування. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. Випуск 19. С. 236–240.
11. Smith P. What Is Finance For? URL: https://blogs.cfainstitute.org/investor/2017/06/02/paul-smith-cfa-what-is-finance-for/?__prclt=z4qgTgTR (дата звернення: 18.01.2019).
12. World Economic Forum (2011) The Future of Long-term Investing. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Long_term_Investing.pdf.
13. International Institute for Sustainable Development (IISD). URL: <http://www.iisd.org/finance/> (дата звернення: 17.02.2019)
14. Bourghelle, D., Jemel, H., Louche, C. (2009). The integration of ESG information into investment processes: toward an emerging collective belief? EABIS. Working Paper, 2009. URL: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.523.1364&rep=rep1&type=pdf> (дата звернення: 16.02.2019).
15. World Economic Forum (2013) From the Margins to the Mainstream. Assessment of the Impact Investment Sector and Opportunities to Engage Mainstream Investors. Industry Agenda. A report by the World Economic Forum Investors Industries Prepared in collaboration with Deloitte Touche Tohmatsu. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_II_FromMarginsMainstream_Report_2013.pdf (дата звернення: 16.02.2019).
16. Busch, T., Bauer, R., Orlitzky, M. Sustainable Development and Financial Markets. Old Paths and New Avenues. *Business & Society*. 2016. № 55(3). P. 303–329.
17. BlackRock (2016). Exploring ESG: A Practitioner's Perspective. URL: <https://www.blackrock.com/investing/literature/whitepaper/viewpoint-exploring-esg-a-practitioners-perspective-june-2016.pdf> (дата звернення: 17.02.2019).
18. Scholtens B. Why Finance Should Care about Ecology. *Trends in Ecology & Evolution*. 2017. 32(7). P. 500–505. doi: 10.1016/j.tree.2017.03.013.
19. Briand R., Urwin R., Chia Chin Ping (2011). Integrating ESG into the Investment Process. MSCI ESG Research. URL: https://www.top1000funds.com/wp-content/uploads/2011/08/Integrating_ESG_into_the_Investment_Process_Aug_2011.pdf (дата звернення: 18.01.2019).
20. OECD (2013) High-Level Principles on Long-Term Investment Financing by Institutional Investors. URL: <https://www.oecd.org/finance/private-pensions/G20-OECD-Principles-LTI-Financing.pdf> (дата звернення: 18.02.2019).
21. The financial system we need: from momentum to transformation. Inquiry Report. 2016. URL: <http://unepinquiry.org/publication/the-financial-system-we-need-from-momen-tum-to-transformation>.
22. Clarke, T., Boersma M. (2016). Sustainable Finance? A Critical Analysis of the Regulation, Policies, Strategies Implementation and Reporting on Sustainability in International Finance. UN Environment Inquiry. Working Paper. URL: http://unepinquiry.org/wp-content/uploads/2016/02/Sustainable_Finance.pdf (дата звернення: 22.01.2019).
23. Васильчук І. П. Теоретико-методологічні засади й еволюція концепції соціально відповідального інвестування. *Бізнес Інформ: наук. журнал*. Харків: Вид. ХНЕУ. 2015. №1. С. 21–28.

Таблиця 1

Періодизація розвитку концепції сталого фінансування (Sustainable Finance)

Період та його зміст	Змістові складові періоду	На рівні організаційного розвитку	На рівні інституціонального розвитку та нормативно-правового забезпечення	На рівні інструментального забезпечення	На рівні верифікації та визнання «кращих практик»
2000–2005 рр. Фаза – «Зародження» Sustainable Finance 1.0	Початок становлення концепції Інституціоналізація середовища Sustainable Finance	2002 р. – Перша Міжнародна конференція з фінансування розвитку (м. Монтеррей, Мексика) 2003 р. – заочаткування Форуму соціальних інвестицій (Social Investment Forum)	2000 р. – заочаткування ухвалення інвестиційних та управлінських рішень з урахуванням триєдиного критерію (TBL). 2002 р. – заочаткування прийняття інвестиційних та управлінських рішень з урахуванням ESG-factors 2003 р. – Принципи екавтора (Equator's Principles) 2003 р. – Ініціатива розширеної аналітики (The Enhanced Analytics Initiative (EAI)) 2005 р. – Правова база інтеграції екологічних, соціальних та управлінських питань у діяльність інституціональних інвесторів (A Legal Framework for the Integration of Environmental, Social and Governance Issues)	2000 р. – випуск соціальних облігацій для фінансування потреб соціальних організацій 2003 р. – перший випуск благодійних облігацій (Charity Bonds)	2003 р. – заочаткування звітів про ринок соціально відповідальних інвестицій 2005 р. – заочаткування міжнародної винагороди суб'єктів банківського сектору за досягнення у розбудові сталого розвитку (The FT/IFC Sustainable Banking Awards)
2006–2014 рр. Фаза – «Експансія (поширення)» Sustainable Finance 1.1	Розвиток інструментального об'єднання концепції та її практичної верифікації Імплементация принципів та положень парадигми сталого розвитку у практичну діяльність організації фінансового сектору та нефінансових корпорацій	2008 р. – Друга Міжнародна конференція з фінансування сталого розвитку (Доха, Катар) Заочаткування різноманітних добровільних об'єднань: 2007 р. – Global Impact Investing Network (GIIN) 2010 р. – International Integrated Reporting Council (IIRC) 2011 р. – Sustainability Accounting Standards Board (SASB) 2012 р. – Global Impact Investing Rating System (GIIRS) 2012 р. – Конференція ООН зі сталого розвитку (Rio+20) 2013 р. – Саміт G8 з Social Impact Investment (London)	2006 р. – Принципи відповідального інвестування (UN Principles for Responsible Investment) 2007 р. – введення у науковий і практичний обіг поняття «impact investing» (The Rockefeller Foundation) 2010 р. – Керівні принципи для відповідального інвестування Фондами прямих інвестицій і венчурного капіталу (UNPRI & Private Equity Growth Capital Council (PEGCC)) 2011 р. – Ініціатива зі сталого розвитку фондових бірж (SSE initiative) 2012 р. – Принципи для сталого страхування (Principles for Sustainable Insurance (PSI)), запроваджені на Конференції Rio+20 2014 р. – Розробка Принципів для довгострокового інвестування (OECD High-Level Principles on Long-Term Investment)	2008 р. – перший випуск «зелених облігацій» (Green Bonds) 2010 р. – перший випуск облігацій соціального впливу (SIBs) 2012 р. – перший випуск облігацій для фінансування проектів зі сталого розвитку (DIBs, SusBs)	2008 р. – поширення винагороди на суб'єктів банківського сектору з ринків, що розвиваються 2007 р. – заочаткування звітів про становлення ринку соціальних інвестицій 2011 р. – заочаткування міжнародної винагороди суб'єктів фінансового сектору та нефінансових корпорацій за досягнення у розбудові сталого розвитку (The FT/IFC Sustainable Finance Awards) 2013 р. – поширення винагороди на суб'єктів з ринків, що розвиваються 2014–2015 рр. – міжнародна винагорода у галузі трансформційного бізнесу і фінансів (The FT/IFC Transformational Business Awards)
2015 – теперішній час Sustainable Finance 2.0 Експансія (поглиблення) Зміна паттернів – розгляд ESG-factors як можливостей	Подальший розвиток концепцій на основі використання трансформційних можливостей Sustainable Finance Стандартизація принципів, процедур та створення сталого фінансової системи	2015 р. – 70-а сесія Генеральної асамблеї ООН, прийнято Цілі сталого розвитку до 2030 р. 2015 р. третя Міжнародна конференція з фінансування розвитку (м. Аддіс-Абеба, Ефіопія) 2016 р. – Засідання першого Круглого столу з питань сталого фінансування 2018 р. – Засідання другого Круглого столу з питань сталого фінансування 2018 р. – створення Sustainable Digital Finance Alliance 2018 р. – Саміт з ЦСР (Brussels SDG Summit)	2015 р. – Проект Європейського союзу щодо створення Союзу ринків капіталу (The Capital Markets Union) 2016 р. – Резолюція Європейського парламенту щодо Міжнародного стандарту фінансової звітності (МСФЗ) 2018 р. – Принципи «зеленого кредитування» (Green Loan Principles) 2018 р. – План дій Європейського Союзу щодо фінансування сталого зростання (EU Action Plan: Financing Sustainable Growth) 2018 р. – Принципи соціальних облігацій (Social Bond Principles); Керівні принципи для сталих облігацій (Sustainability Bond Guidelines); Принципи «зелених» облігацій (Green Bond Principles)	2017 р. – Запуск Програми соціальних облігацій	2016–2018 рр. міжнародна винагорода у галузі трансформційного бізнесу і фінансів (The FT/IFC Transformational Business Awards)

Джерело: авторська розробка.